

58. letnik.

Jaz pa sem rekel:

cem zmešala pamet. Pričeli so noreti. Lastna polomija in silni uspeh bloka sta jih tako podivjala, da se jim je na vsak način zahotelo bratske krvi. Ojačeni kordoni policije so razganjali manifestante, ki so se vračali v ogromnih skupinah iz Sestine. Pred kavarno Korzo je hotel neki fašist in učenec velikega mojstra fašistov, Pribečevića, iztrgati hrvatsko zastavo; v istem trenutku je prišlo do pretepa. Padali so revolverski streli, burni vzkliki, psovke in žvižgi.

To bi bila suha dejstva. Ozadje teh nemirov, ki jih je povzročila vlada, pa je jako temno. Vlada namreč ni zaplenila proglašene jugoslovanske Sokolove, ker je dobro vedela, da si Zagreb ne bo pustil vsega dopasti. Izvršili so bili jugofašisti ali takozvani omladinci, ki mrzijo Radića in Hrvatski blok, ker se ni udeležil kraljeve poroke.

Zagrebski dogodki so jasen znak gnilobe današnjega režima. Najpoprej izzivajo cestne poboje, nato pa jih udušujejo in pokazujejo na potrebo svojega obstanka.

Vlada je hotela izzvati revolucijo Hrvatov, a se je temeljito zmotila. Revolucija bi bila namreč najlepši povod za vojaško diktaturo, preki sod itd. Toda Hrvati so bili pametni, poznali so vladne nakane in tako je morala revolucija na batinaško žalost izostati.

Pribečevci so si ohladili sedaj svojo jezo z razpuščanjem hrvatskih društev. Pred par dnevi so bila razpuščena sledeča društva: «Hrvatski Sokol», «Hrvatska žena» in «Društvo Katarine Zrinjske». Vlada je omenjena društva razpustila na podlagi Bachovega patenta, staroavstrijske odredbe, ki je bila s proglasom vidovdanske ustave razveljavljena. Tudi v tem slučaju je vlada sama prekršila ustavo. Razpust imenovanih društev je vlada utemeljila z dejstvom, da so blokaški manifestanti vzklicali proti kralju, za republiko itd. Vse to je izmišljotina, katere so se poslužili iz političnih namenov. Dejstvo, da uvajajo na Hrvatskem vladinovi razna nasilja, ki nas spominjajo na dobo zloglasnih tlačiteljev hrvatskega naroda, zlasti Khuena, barona Raucha in Čuvaja, so najboljši dokaz, da stoji vlada na takih temeljih militarizma in da nima v ljudstvu nobene zaslombe. Hrvati so prestali nasilja madžarskih krvnikov, oni se ne bodo zrušili pod udarci policaj demokratov. Volitve bodo prišle pod vsakim pogojem in takrat bo hrvatsko ljudstvo izreklo svojo uničevalno obsodbo nad sedanjim režimom.

Dr. Korošec, liberalni mladini in jajčje kupčije.

Vsem našim somišljenikom je znano, kako so obrekovali samostojni in liberalni listi, za njimi tudi socialno-demokratski, našega voditelja dr. Korošca, češ, da je izvažal ob zabranjenem izvozu jajca. Naravnost ostudno je bilo, kako so ponavljali to vsi prezvestni in hudobni agitatorji, ki ne pomislijo niti za trenutek, kaj se pravi krasti poštenje in čast svojemu bližnjemu!

Sedaj pa se je odkrila strašna gnjiloba in neverjetna propalost naših političnih nasprotnikov, posebej se liberalnih mladincev, katere vodita dr. Žerjav in dr. Kukovec. Vse to, česar so dolžili dr. Korošca, so isti čas namreč liberalni mladinci resnično delali!

Ravnatelj Jadranske banke g. Kamenarovič odkriva v obširnem članku s svojim lastnim podpisom v «Slovenskem Narodu» št. 135 z dne 15. junija 1922 sledeče:

1. Med računi Jadranske banke je račun z naslovom: «Kmečki fond» v roke g. dr. Gregorja Žerjava v Ljubljani.

2. V tem računu je tudi znesek 189.018 K 75 v, katerega je špediterska tvrdka «Balkan» vplačala.

3. Politični somišljenik dr. Žerjava, bivši ravnatelj Praprotnik, je izposloval s pomočjo dr. Žerjava, da je dobil Kokoschinegg v Mariboru dovoljenje za izvoz 10 vagonov jajec in sicer na ime «Balkan». Da je s pomočjo dr. Žerjava, voditelja mladincev, dobil Kokoschinegg izvoznico, je moral dati en vagon blaga za demokratsko stranko. Pravijo, da je bil ta vagon prvotno namenjen za državno oblačilnico v Srbiji.

«Gospoda, pripravljen sem, da podam račun!»
«Zelo nas veseli!» je odgovoril moj mož, tisti, ki je stavil name. «Videli homo, ali sem dobil stavo. Če je stava moja, vam poskrbim, kakor sem vam obljubil, najboljšo službo, ki je v moji moči! — Ali še imate bankovce?»

«Tukaj je!» sem mu ga izročil.
«Dobil sem stavo!» je vzkliskal in udaril brata po hrbtu. «No —, kaj praviš sedaj?»

«Pravim», mu je odgovoril brat suho, «da je mož še živ in zdrav in svoboden in da sem izgubil dvajset tisoč funtov. Nikdar bi ne bil tega mislil.»

«Pa še več imam poročati», sem nadaljeval, «in mnogo imam povedati! Želim, da bi smel kmalu spet priti in vam pripovedovati celo zgodbo svojega usodnega meseca. Povem vam, vredno je, da se jo sliši! — Medtem pa si pogledajte to!»

«Kaj —? Človek božji —! Hranilna vloga za 200 tisoč funtov —? To je vaše?»

«Moje! Zaslužil sem si jih, previdno uporabljajoč posojilo, ki ste mi ga dali!»

To je bilo tistih 200.000 funtov — milijon dolarjev — ki se mi jih zaslužil pri prodaji Lloydovega zlatega rudokopa.

«To je pa zares neverjetno!» se je čudil.
«Pa je res! — Razložil vam bom o priliki tudi to!»

Tedaj pa se je Porcija začudila. Velike oči je naredila in rekla:

4. Izvoznice so iz dobe, ko je bil izvoz sploh prepovedan. Kmetstvo ljudstvo je torej moralo povrh jajca dati prav po ceni, da je Kokoschinegg lahko samo za dovolitev liberalcem «šenkla» en vagon manufakture!

V teh točkah je jedro cele zadeve. Jasno je: liberalci so gojili izvoznicarstvo in s tem ogromno «zaslužili» na škodo ljudstva liberalni trgovci za sebe in za svojo stranko.

Verižniška kupčija, ki se je izvršila za dr. Žerjavov «kmečki fond», se je zgodila v času, ko je bil Žerjavov najožji prijatelj in somišljenik minister. Ta gospod je sedaj glavni urednik in solastnik «Jutra».

Ti ljudje so imeli nesramno in drzno čelo, da so torej proti tedanjim vladnim odredbam za svoje sklade in tiskarne itd. uganjali izvoznicarstvo ali ga vsaj za lepe «napitnine» podpirali in ščitili. Ob volitvah pa so lagali in v svojih listih dali čisto vedoma in namerna lagati ter so svojo politično nepošteno delo naprtili kar dr. Korošcu in naši stranki sploh. Iz teh nepošteno pridobljenih stotisočev in milijonov so tudi dr. Žerjavovi plačanci samostojneži in agitatorji dobivali stotisočake, kakor je to v Središču povedal dr. Kukovec, ki pa ni povedal, na kako grd in umazan način so bili ti stotisočaki pridobljeni. Sedaj vemo tudi to! Prepričani smo, da bo marsikateri pošten kmetijski fant in mož, ki se je dal zapeljati, sedaj pljunil na to družbo.

Liberalci s svojim samostojnim plačanim priveskom so nas politično in gospodarsko prodali in zaslužili beograjskim kapitalistom, framasonom in trolom. Ta čedna družba je s svojimi dejanji omadeževala tudi slovensko čast, poštenje in solidnost ter nas s tem spravila ob ves ugled. Svoja umazana dejanja pa potem s svojimi listi in podkupljenimi agitatorji skuša med ljudstvom naprtiti drugim. Takšno početje se ne more imenovati drugače, kakor politična šuftarija.

Znano je, da mora imeti človek, ki se bavi s politiko, precej trdo kožo. Ljudje prihajajo čisto z zahtevami, trditvami in očitaji, da se kar čudiš. Toda trdo kožo imeti se ne pravi biti osebn ali politično nepošten, ter hoditi pota laži in obrekovanja.

«Dovolj naj bode teh umazarij», tako naj rečejo vsi naši ljudje! Ti politični škodljivci in sufti niso vredni, da bi jih kdo toliko spoštoval, da jih mirno poslušajo. Če vam kdo pride in začne govoriti o Koroševih naramnicah, blazah, o jajčji kupčiji, potem ga sunite pod nos, udarite po umazanih ustih in zapodite! Odkrili smo vam prvo zlobo teh naših nasprotnikov z dokazi, ne pa s praznimi trditvami. Ne mi, temveč drugi so jim razgalili sedaj njihove tajne račune.

Letos je legel v grob eden najpoštenjših slovenskih kmetov — naš Pišek. Kolikokrat je tožil, kako zlobno so ga obrekovali leta 1907 s tem, da so do zadnje vasi in koč raztrosili, da je ločen od svoje žene. Res, ločen je bil: poštena žena poštenega kmeta je že namreč deset let ležala tam, kamor smo letos položili njega. Ali liberalna laž in hudobno obrekovanje je bolelo moža, kmeta poštenjaka, da ni mogel pozabiti te hudobije. Sedaj se od tistih ljudi, namreč od dr. Kukovec in Žerjavove umazane jajčje izvoznicarke tovaršije nasproti našemu voditelju in naši stranki ravnotako laže obrekuje in natolcuje. Je pač res: svinja se valja in počuti najbolj v gnoju in blatu, liberalci pa v laži in častikraji. Vsaj mladinci so dokazali to! Zato proč s škodljivci in z loparjem po njih! Čimprej iztisnemo slovensko gnojno rano, tem prej bo zdravo naše slovensko telo!

Iz narodnega gospodarstva.

1. Vinski trg.

«Gospodar» vedno poroča o vinogradništvu ter o vinskem trgu v Sloveniji, a tokrat hočemo pogledati glede stanja vinogradništva tudi po južnih krajih naše kraljevine ter po sosednih vinorodnih državah.

Cene vinu so začele močno padati na Hrvatskem, po Slavoniji, Vojvodini in osobito po Dalmaciji. V okoličih Bele Cerkve in Vršca ponujajo bela lanska vina po 1 K za odstotek alkohola. Vino 10—11 odstotno stane 10—11 K liter. Lanskega vina je po naših južnih

vinorodnih krajih zelo veliko pri producentih, a veliki vinski trgovci imajo polne zaloge vin, katere so nakupili 50—60 odstotkov dražje od zgoraj omenjenega — sedanje cene. Vinska trgovina miruje po naših južnih krajih, ker je povpraševanje po vinih zelo malenkostno. O izvozu južnih vin ni niti govora, a vendar ni izključeno, da se bo vsled padca vinskih cen zainteresirala za naša južna vina Čehoslovaška ter morda tudi Avstrija. Ako pa bodo vinske cene padle tudi na Madžarskem, potem pa ne bodo mogli naši južni vinogradniki konkurirati pri izvozu z Madžari. V tem slučaju bo nastopil popoln zastoj na našem južnem vinskem trgu. Dalmatinski vinski trg je tudi zelo slab, akoravno se je odprlo v vseh večjih mestih Jugoslavije dalmatinske vinske kleti. Cene dalmatinskih vin so iste kot v Vojvodini, a zelo ovira izvoz vin iz Dalmacije slab promet — saj ima cela Dalmacija na razpolago komaj 5 lokomotiv. Vinske cene po Hrvatskem Zagorju so višje kot v Vojvodini in se plačuje za 7—8 odstot, vina 15—16 K liter, za boljše vina pa tudi 20 K. Kako bo z letošnjo vinsko trgovino po naših južnih krajih, je nemogoče prerokovati, ker vinogradi še le cvetejo.

Cene vinu na Francoskem so stalne. V Bordeauxu plačujejo črno vino po 1150—1200 frankov. Letošnja trgata obeta biti na Francoskem zelo dobra. Vinski trg v Nemčiji je čisto zastal in se nemškimi vinskimi trgovcem godi ravno tako, kot jugoslovanskim. Cene avstrijskih vin so sicer stalne, a avstrijska vinska trgovina ne pride niti v poštev radi ničeve valute v Avstriji. Sedem od sedem odstotka avstrijska vina letnikov 1918 in 16 se prodajajo po 500—600 K liter. Stanje avstrijskih vinogradov je zelo povoljno. Na Madžarskem je vinska trgovina v zadnjem času močno oslabila, vendar pa izvažajo Madžari tudi sedaj svoja vina v Avstrijo, Švico, Čehoslovakijo ter Nemčijo. Vilanec 12 do 14 odstotni se plačuje po 45.50—55 madžarskih kron. V Romuniji je situacija slaba. Boljših vin, kot 8—9 odstotnih romunski vinogradniki sploh ne premorejo in ta vina stanejo 5 lejev.

2. Nekaj z žitnega trga.

Položaj na žitnem trgu se je vsled dežja znatno zboljšal. Naša žita se ne izvažajo, ker so cene našemu žitu napram cenam v drugih državah previsoke. Izvoz v Avstrijo je izključen, radi katastrofalno slabe avstrijske valute. Italijani ne povprašujejo več po našem žitu, izvoz v Čehoslovakijo pa je tudi malenkosten.

Po pšenici se minuli teden na zagrebškem žitnem trgu sploh ni povpraševalo in so cene stalne 1600 do 1620 K. Izvozna carina na pšenico je povišana od 20 na 30 dinarjev, kar je zelo vplivalo na ceno. Pri nas imamo še velike zaloge lanske pšenice. Koruzo so prodajali zadnji teden v Zagrebu po 1300—1340 K. Trgovina s pokvarjeno — zaduhlo koruzo je prenehala in prihaja na trg samo dobra, suha in za prevoz sposobna roba. Na zagrebški žitni trg prihaja zelo veliko srbske rži, ki se plačuje po 1300—1350 K. Trgovina z ržo pa je zelo neznatna. Letošnji ječmen že dozoreva po južnih krajih in ga bodo začeli kmalu žeti. Ponudb za novi ječmen še ni, na trg prihaja samo stara roba, ki se giblje v ceni od 1300—1350 K. Zadnje dni se je zelo povpraševalo po ovsu in se je veliko prodalo bosanskega ter srbskega ovsu po 1220—1240 K, slavonski oves pa je znatno dražji. Z moko se je minuli teden veliko trgovalo in so bile cene po kakovosti od 23.80 do 32.50 K en kg.

Podpiranje brezposelnih.

Ministrstvo za socialno politiko je poverilo z dopisom z dne 16. maja Državnim borzom dela v Sloveniji plačevanje brezposelnih podpor. Po tem odloku imajo pravico do brezposelne podpore vsi brezposelni, ki so se prijavili pri borzi dela a jim ta tekom treh dni ni mogla prekrbeti posla, odnosno, ga niso našli med tem časom. Izvzeti so od podpiranja:

1. Poljedelski in gozdni delavci ter vsi sezonski delavci za čas sezone, tekom mrtve sezone imajo pa pravico do podpore le oni, ki so se nahajali v živi sezoni na delu.

2. Vsi bolni delavci, kakor tudi oni, ki so za delo nesposobni.

Podpora znaša za poglavarja družine 3 din. dnevno za vsakega družinskega člana pa 0.50 din. Med člane družine

okamenel sredi sobe in jih gledal vse tri in strašno neumen obraz sem delal —.

Porcija pa je smeje se dejala:

«Oče, — rekel je, da ne potrebuje nobene službe, ki bi mu jo vi mogli dati! Zares, užaljena sem, da —»

«Porcija — draga —» sem jecljal. «To — je — tvoj oče?»

«Da, to je moj oče, in najljubeznivejši, kar jih je kedaj bilo —. Sedaj pa razumeš, kaj ne, zakaj sem s tistikrat tako prisrčno smejala, ko si mi pri poslaniku pripovedoval, kake težave in skrbi ti je nakopala očetova in stričeva stava!»

Oj, hudomušna, zlobna Porcija! Jaz sem jo vlekla s svojo «plačo» ter se je vnaprej veselil, kako bo iznenađena, ko bom odklonil službo — saj sem bil resnici milijonar — ona pa se mi je za hrbtom smejala in me strahovito — potegnila —!

Seveda sem sedaj govoril čisto drugače in kar naravnost sem povedal svojo željo.

«E, predragi gospod, dovolite, da vzamem nazaj svojo besedo! Eno službo imate, ki bi jo prevzel —»

«Katero?»

«Vzemite me, za zeta!»

«Dobro, dobro, dobro! Ampak, veste, če še niste nikdar služili v tej stroki, ne morete pokazati spretnosti o svoji usposobljenosti in ne morete izpolniti predpisov, ki jih stavi pogodba, in zato —»

(Konec sledi.)

«Henry, to je tvoj denar? Ali si me hotel potegniti s svojim «siromaštvom» —?»

«Nekoliko! Pa vem, draga, da mi boš odpustila! Užaljena je nabrala ustnice.

«Nikar ne misli, da ti je moje odpuščanje tako popolnoma zagotovljeno, ti hudobnež! Mene — pa tako varaš!»

«Ej, boš že prebolela prevaro! Veš, malo zabave je tudi treba pri vsej resnosti življenja! — Sedaj pa pojdiva!»

«Ampak — počakajte vendar, počakajte!» se je glasil Anglež. «Kaj je pa s službo? Službo sem vam obljubil, saj veste!»

«Hm —! Iz srca sem vam hvaležen, pa — ne potrebujem —!»

«Ampak — najboljšo službo lahko dobite, ki vam jo morem poskrbeti!»

«Hvala lepa še enkrat! — Pa tudi najboljšo službo ne potrebujem!»

«Henry —! me je karala Porcija. «Sram me je! Še zahvalil se prav nisi temu gospodu! — Ali se naj jaz mesto tebe?»

«Pa se, ako misliš, da znaš!» —

In tedaj je vstala Porcija, stopila k prijaznemu gospodu, mu sedla na krilo, ga objela — in ga poljubila na usta —.

In brata sta se nasmejela in sta se smejala, da so jima solze trkljale po licu —.

Jaz pa sem seve planil po koncu in obstal kakor